

แนวทางการพัฒนามาตรฐานบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 Guidelines Development for the Role of Administrators in Safety School under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

ประธาน มากะเต (Prathan Makate)^{1*} อุไร สุทธิแย้ม (Urai Suthiyam)^{**}

(Received: October 29, 2024; Revised: March 17, 2024; Accepted: April 8, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย 2) เสนอแนวทางการพัฒนามาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย การวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Cohen et al. (2018, p. 206) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.10 - 0.70 และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์หาค่าดัชนี PNI (modified priority needs index: PNI_{modified}) ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันที่อยู่ในภาพรวมระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในภาพรวมระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านนโยบายปลอดภัย อยู่ในภาพรวมระดับมาก โดย ค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็นของการดำเนินแนวทางการพัฒนามาตรฐานบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวม (PNI_{Modified} = 0.172) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านนโยบายความปลอดภัย (PNI_{Modified} = 0.198) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม (PNI_{Modified} = 0.182) และต่ำที่สุด คือ ด้านสุขภาพอนามัย (PNI_{Modified} = 0.150) ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนามาตรฐานบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรมอบหมายบทบาทให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ประเมินความเสี่ยง และจัดลำดับความเสี่ยง พร้อมสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผลช่วยพัฒนามาตรการความปลอดภัย 2) ด้านการนโยบายความปลอดภัย ผู้บริหารควรจัดทำเอกสารนโยบายและแผนความปลอดภัยพร้อมมาตรการ 3 ปี. การประชุม PDCA การใช้สื่อออนไลน์ และการอบรมจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและติดตามผลการประเมินความปลอดภัย 3) ด้านสุขภาพอนามัย ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมรณรงค์และสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะด้านสุขภาพและความปลอดภัย

¹Corresponding author: pangha2311@gmail.com

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

*Student, Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

**รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

**Associate Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education Ramkhamhaeng University

การอบรมและการสร้างช่องทางสื่อสารจะช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ในนักเรียนและบุคลากร 4) ด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม ผู้บริหารควรฝึกอบรมคณะทำงานเคลื่อนที่เร็วและเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น การพัฒนาหลักสูตรความปลอดภัยและสร้างช่องทางสื่อสารจะช่วยเสริมสร้างความรู้และความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัย

ABSTRACT

The objective of this research were 1) to study the current state and desired state of the role of school administrators in managing a safe educational environment, and 2) to propose strategies for developing the role of administrators in managing a safe school. The research was divided into two phases: Phase 1 Study the current and desired states of the role of administrators in managing safe schools under the Secondary Educational Service Area Office 1 in Bangkok. Using Cohen et al.'s (2018, p. 206) table for the sample, 357 people were selected. The research instrument was a questionnaire, with a consistency index ranging from 0.10 to 0.70, and the reliability analysis (Cronbach's alpha) was .93 Statistical methods included mean, standard deviation (SD), and the analysis of the modified priority needs index ($PNI_{Modified}$). Phase 2 In-depth interviews with 7 experts. The findings of the research were as follows: The current state was considered to be at a high level, and the desired state is also at a high level. When considering the priority needs index (PNI-modified), the safety policy area was ranked the highest overall, with a $PNI_{Modified}$ value of 0.172. The areas with the highest priority needs were safety policy ($PNI_{Modified} = 0.198$), participation ($PNI_{Modified} = 0.182$), and health and hygiene ($PNI_{Modified} = 0.150$), respectively. The strategies for developing the role of administrators in managing a safe school were : Participation: Administrators should assign roles to committees to participate in analyzing problems, assessing risks, ranking risks, and creating effective communication channels. Continuous monitoring and evaluation will help improve safety measures. Safety Policy: Administrators should develop clear safety policy documents and plans with 3 key measures. PDCA meetings, the use of online media, and training will promote participation and the monitoring of safety assessments. Health and Hygiene: Administrators should organize campaigns and create learning materials, such as guides and short videos, to enhance health and safety skills. Training and communication channels will promote awareness among students and staff. Prevention, Cultivation, and Enforcement: Administrators should train a rapid response team and prepare necessary equipment. Developing safety curricula and creating communication channels will enhance knowledge and awareness of safety.

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น บทบาทผู้บริหาร สถานศึกษาปลอดภัย

Keywords: Necessity, Administrator roles, Safety schools

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นการเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคมและป้องกันภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น โดยมีจุดเน้นหลักดังนี้ ความปลอดภัยในสถานศึกษา การป้องกันภัยคุกคามในโรงเรียนและเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา การใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย การปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการส่งเสริมความ

ตระหนักรู้และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาบทบาทด้านความปลอดภัย การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยรวมแล้ว นโยบายเหล่านี้มีเป้าหมายในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและความมั่นคงของสังคม [1] ในบริบทของการศึกษาระดับชาติ กระทรวงศึกษาธิการเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและปลอดภัย โดยเฉพาะในการจัดการกับภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของผู้เรียน เช่น ภัยจากการคุกคามทางเพศ การกลั่นแกล้งรังแก (Bully) และโรคอุบัติใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการเรียนรู้ [2] นโยบาย Quick Win 7 วาระเร่งด่วนและการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปราม เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปกป้องจากภัยต่าง ๆ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาเพื่อให้ทุกหน่วยงานและสถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ในการสร้างความปลอดภัยในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง [3]

ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายด้านความปลอดภัย ดังนี้ 1) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน พร้อมเสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยอย่างเข้มข้นให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จากโรคภัยต่าง ๆ ภัยพิบัติ และภัยคุกคามทุกรูปแบบ 2) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) สร้างภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี ในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal) [4]

โดยด้านความปลอดภัย ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการดำเนินการ 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการพัฒนาแผนความปลอดภัยของโรงเรียน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมความปลอดภัย รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ วัสดุเทคโนโลยีที่จำเป็น และ การจัดระบบช่องทางการสื่อสารด้านความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านนโยบายความปลอดภัยผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงตามมาตรฐาน 3 ป. ซึ่งประกอบด้วย การป้องกัน การปลุกฝัง และการปราบปราม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพในโรงเรียน รวมถึงด้านสุขภาพอนามัย ผู้บริหารสถานศึกษาได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลและช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงการคัดกรองและประเมินนักเรียนรายบุคคลในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และความต้องการเฉพาะ เพื่อจัดให้มีระบบสุขภาพที่ได้มาตรฐานในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพ ขมรมสุขภาพ และภัยนิเทศ เพื่อณรงค์ให้ความรู้ด้านสุขภาพจนรวมถึง ด้านการป้องกัน การปลุกฝัง และการปราบปราม มาตรการความปลอดภัย ของสถานศึกษาได้มีการประเมินปัจจัยเสี่ยงและกำหนดแนวทางการจัดการหรือระงับเหตุ รวมถึงการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุ โดยจัดตั้งคณะทำงานเคลื่อนที่เร็วและติดตั้งระบบเตือนภัย นอกจากนี้ยังปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้รวมเนื้อหาด้านความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงเร่งด่วน และประสานงานกับเครือข่ายและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ เยียวยา และฟื้นฟูได้ทันเหตุการณ์ เพื่อศึกษาและประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานและขับเคลื่อนระบบการจัดการศึกษา

ด้วยเหตุข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีการวิจัย

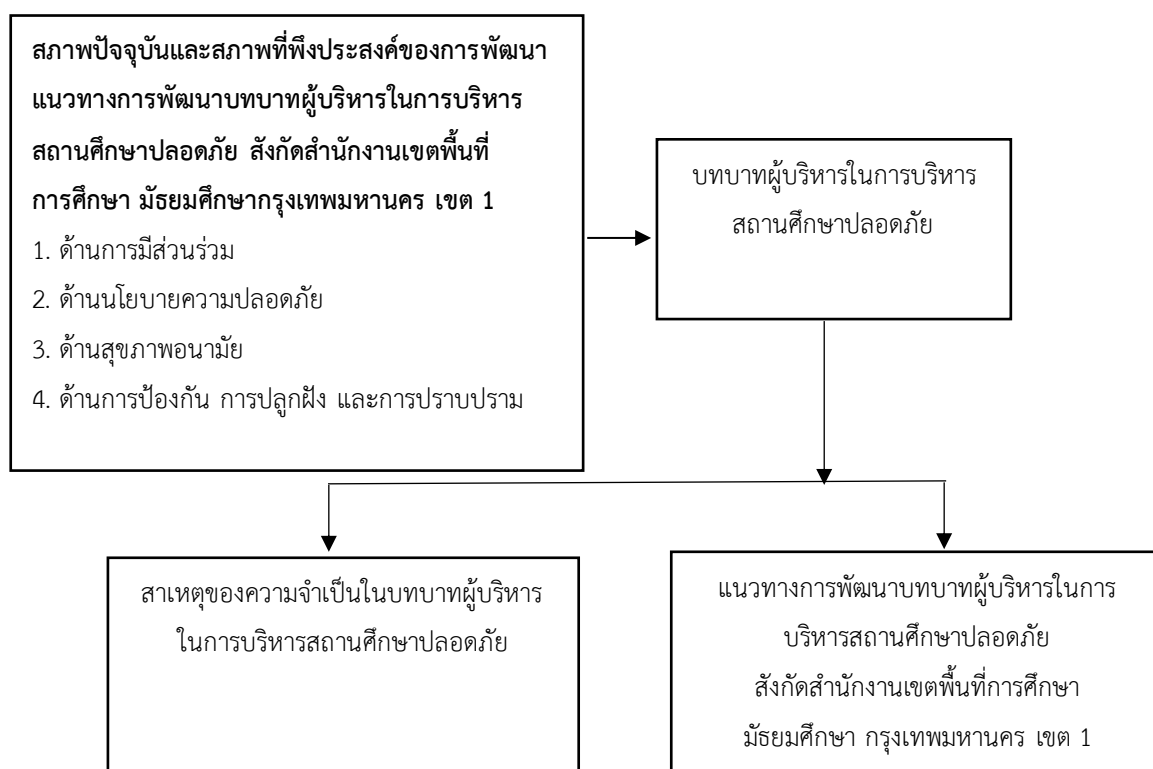
การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อดังนี้

ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 4,831 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 357 คน ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Cohen et al. (2018, p. 206) โดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และแบ่งขนาดตามสัดส่วนของโรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ บทบาทผู้บริหาร ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 18 เล่ม แล้วคัดเลือกด้านที่มีความถี่สูงสุด จำนวน 4 ด้าน คือ 1. ด้านการมีส่วนร่วม 2. ด้านนโยบายความปลอดภัย 3. ด้านสุขภาพอนามัย 4. ด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม

กรอบแนวคิด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1 คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ สภาพปัจจุบันและ ตอนที่ 2 สภาพพึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นแบบตอบสนองคู่ (Duel-response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดแบบเขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ระยะที่ 2 คือแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ได้แก่ 1. ด้านการมีส่วนร่วม 2. ด้านนโยบายความปลอดภัย 3. ด้านสุขภาพอนามัย 4. ด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม และ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และข้อมูลการสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย โดยศึกษาจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสารทางวิชาการและฐานข้อมูลในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตามรายละเอียดที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ศึกษา ค้นคว้าการสร้างแบบสอบถามและการร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา ตัวแปรที่ต้องการศึกษา

3) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและความถูกต้องในการใช้ภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมในเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้วัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) โดยข้อคำถามที่ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นผ่านเกณฑ์

5) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอแบบสอบถามกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาความเห็นชอบการจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูล

6) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตริทวิทยา ๒ ที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.10 - 0.70 และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .93

7) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้วไปเก็บข้อมูลกับข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 357 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดังนี้

1) นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของบทบาทผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ให้กับกลุ่มตัวอย่าง

- 2) จากนั้นทำการลงรหัสเพื่อนำไปประเมินผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์
 2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดังนี้
 - 1) แจกวัสดุประสงค์ของการวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันแก่ผู้ให้ข้อมูล โดยบันทึกการสนทนาลงในกระดาษ และขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อบันทึกเสียง
 - 2) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามประเด็นที่กำหนดไว้
 - 3) ถอดข้อความจากบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
 - 4) เตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
- สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าดัชนี PNI (modified priority needs index: PNI_{modified})

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาตลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาตลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมรายด้าน

บทบาทผู้บริหาร ในการบริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล	PNI _{Modified}	ลำดับที่
1.ด้านการมีส่วนร่วม	3.77	0.89	มาก	4.45	0.72	มาก	0.182	2
2.ด้านนโยบายความ ปลอดภัย	3.71	0.90	มาก	4.44	0.74	มาก	0.198	1
3.ด้านสุขภาพอนามัย	3.91	0.83	มาก	4.50	0.72	มากที่สุด	0.150	4
4. ด้านการป้องกัน การ ปลูกฝัง และการ ปราบปราม	3.91	0.85	มาก	4.53	0.70	มากที่สุด	0.159	3
ภาพรวม	3.82	0.84	มาก	4.50	0.70	มาก	0.172	-

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันของการดำเนินแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาตลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.82, SD = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, SD = 0.83) รองลงมา คือ ด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, SD = 0.85) และต่ำที่สุด คือ ด้านนโยบายความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.71, SD = 0.90) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา ปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.70$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.70$) รองลงมา คือ ด้านสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.72$) และต่ำที่สุด คือ ด้านนโยบายความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.74$) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็นของการดำเนินแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา ปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวม ($PNI_{Modified} = 0.172$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านนโยบายความปลอดภัย ($PNI_{Modified} = 0.198$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($PNI_{Modified} = 0.182$) และต่ำที่สุด คือ ด้านสุขภาพอนามัย ($PNI_{Modified} = 0.150$) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ใน 4 ด้าน 1. ด้านการมีส่วนร่วม 2. ด้านนโยบาย ความปลอดภัย 3. ด้านสุขภาพอนามัย และ 4. ด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม บทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน มีรายละเอียดประเด็นการสัมภาษณ์ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารควรมอบหมายบทบาทให้คณะกรรมการงานความปลอดภัยเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความชัดเจนในการดำเนินงาน คณะกรรมการจะมีบทบาทในการวิเคราะห์ปัญหา ตรวจสอบและประเมินความเสี่ยง รวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์เพื่อจัดทำรายงานสรุปการ รวมถึงการจัดลำดับความเสี่ยงและสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยปรับปรุงและพัฒนามาตรการความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านนโยบายความปลอดภัย คือ ผู้บริหารควรมีการจัดทำเอกสารนโยบายและแผนความปลอดภัยที่ชัดเจน พร้อมมาตรการ 3 ป. จะช่วยให้ทุกคนในสถานศึกษาสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การจัดประชุม PDCA และสัมมนา รวมถึงการใช้สื่อสารออนไลน์ และกิจกรรมรณรงค์จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเสนอแนะจากทุกฝ่าย การอบรมและการสร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การติดตามและประเมินผลมาตรการความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

2.3 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านสุขภาพอนามัย คือ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะและการรณรงค์ด้านสุขภาพในสถานศึกษาเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ โดยการสร้างสื่อการเรียนรู้ เช่น คู่มือและวิดีโอสั้น ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและภัยจากการกลั่นแกล้งนอกจากนี้ การจัดทำป้ายนิเทศ การอบรมและสัมมนา รวมถึงการสร้างช่องทางการสื่อสารจะช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และทักษะด้านความปลอดภัยและสุขภาพในหมู่นักเรียนและบุคลากรได้

2.4 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม คือ ผู้บริหารควรกำกับการฝึกอบรมคณะทำงานเคลื่อนที่เร็วเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น การดับเพลิง การซ่อมหนีไฟ และการปฐมพยาบาล พร้อมกับการจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการระงับเหตุให้พร้อมใช้งาน นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรด้านความปลอดภัยและการจัด

กิจกรรมเชิงปฏิบัติ รวมถึงการสร้างช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก จะช่วยเสริมสร้างความรู้และความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการพัฒนาแผนความปลอดภัยของโรงเรียนโดยการ แต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมความปลอดภัย รวมถึงการ จัดสรรงบประมาณ วัสดุ เทคโนโลยีที่จำเป็น และการจัดระบบช่องทางการสื่อสารด้านความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎียูคัล เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นลักษณะการบริหารที่ผู้นำเปิด โอกาสให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นเพื่อร่วม แก้ไขปัญหาซึ่งลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นแรงจูงใจให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจและมีผลปฏิบัติงาน สูงขึ้น [5] สอดคล้องกับงานวิจัย ชีรยุทธ เมืองแมน (2566) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการความ ปลอดภัยในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ความต้องการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยใน สถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ได้แก่ องค์ประกอบหลักของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยใน สถานศึกษา และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามกรอบของระบบเพื่อการบริหารจัดการความปลอดภัยใน สถานศึกษา ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยใน สถานศึกษา พบว่า ระบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ [6]

2. ผลจากการวิจัยความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการนโยบายความปลอดภัย (Security Policy) ผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยตาม แนวทางของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงตามมาตรฐาน 3 บ. ซึ่ง ประกอบด้วย การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพใน โรงเรียนเหตุการณ์มีความสอดคล้องกับงานวิจัย สุพัตร์ เลยกกลาง ศึกษาเรื่องการบริหารด้านความปลอดภัยใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา พบว่า นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้ ประกาศนโยบายด้านความปลอดภัยของนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นนโยบายเร่งด่วนและให้ความสำคัญ เป็นอันดับหนึ่ง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยรวมและรายด้านพบว่าการปฏิบัติระดับมาก (2) การ บริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน [7] กนกอร อุณสถานนท์ (2563) กล่าวว่า แนวทางนโยบายการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา ควรมีการตรวจสอบสภาพอาคารให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

ควรจัดให้มีป้ายหรือสัญลักษณ์เตือนในบริเวณที่จะเป็นอันตราย ควรจัดทำคู่มือ การบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ควรสำรวจและจัดทำข้อมูลแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขรอบ ๆ สถานศึกษา และควรจัดประชุมวางแผนการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยของบุคลากรและผู้เรียน [8]

3. ผลจากการวิจัยความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย (Health and Hygiene) หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลและช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงการคัดกรองและประเมินนักเรียนรายบุคคลในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และความต้องการเฉพาะ เพื่อจัดให้มีระบบสุขภาพที่ได้มาตรฐานในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพชมรมสุขภาพ และป้ายนิเทศเพื่อรณรงค์ให้ความรู้ด้านสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิด อารงค์ จันทฤทธิ์ (2567, หน้า 65) งานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน หมายถึง ด้านสุขภาพอนามัยนักเรียนสามารถ จำแนกได้ 4 มิติ ได้แก่ 1) สุขภาพกาย หมายถึง สภาพที่ดีของร่างกาย มีความแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ 2) สุขภาพจิต หมายถึง สภาพของจิตใจที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีจิตใจเบิกบานแจ่มใสไม่ให้เกิดความคับข้องใจ 3) สุขภาพสังคม หมายถึง สภาวะทางกายและจิตใจ ที่สุขสมบูรณ์ มีความเป็นอยู่ที่เป็นสุขไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน 4) สุขภาพจิต หมายถึง สภาวะ ทางปัญญาที่มีความรู้ทั่วไป รู้เท่าทันและเข้าใจอย่างแยกเหตุผลของความคิด ความชั่ว ความมีประโยชน์ ความมีโทษ [9] สอดคล้องกับงานวิจัยบัญชา วงศ์เชื้อและคณะ (2567) กล่าวว่า การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสถานศึกษาปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดีในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่าภาพรวมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะกระบวนการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีระดับมากที่สุด การเปรียบเทียบระหว่างขนาดโรงเรียนแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และประสิทธิผลในการจัดการสูงที่สุด ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการกระบวนการกลยุทธ์มากที่สุดผลการวิเคราะห์ปัจจัยคัดสรรพบว่า มีตัวแปรสำคัญถึง 26 ตัวจากทั้งหมด 74 ตัวแปรที่มีผลต่อการจัดการสถานศึกษา ซึ่งสามารถทำนายประสิทธิผลได้ถึง ร้อยละ 99.90 แนวทางในการจัดการสถานศึกษาปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดีแบ่งออกเป็น 5 แนวทาง ได้แก่ แผนพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี การกำหนดแผนการพัฒนาที่ชัดเจน การพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน การบริหารจัดการมุ่งสู่สถานศึกษาปลอดภัย การสร้างระบบที่มุ่งเน้นความปลอดภัยในทุกด้าน การสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ความสำเร็จและความก้าวหน้าของสถานศึกษาการนำแนวทางเหล่านี้ไปใช้จะช่วยยกระดับความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในสถานศึกษา และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีขึ้นสำหรับนักเรียน [10]

4. ผลจากการวิจัยความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการ บริหารสถานศึกษาปลอดภัยด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม หมายถึง มาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษาได้มีการประเมินปัจจัยเสี่ยงและกำหนดแนวทางการจัดการหรือระงับเหตุ รวมถึงการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุ โดยจัดตั้งคณะทำงานเคลื่อนที่เร็วและติดตั้งระบบเตือนภัย นอกจากนี้ยังปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้รวมเนื้อหาด้านความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ แรงแรงด่วน และประสานงานกับเครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ เยียวยา และ พ้นฟู ได้ทันเหตุการณ์สอดคล้องกับแนวคิด ศตวรรษ ถวิลคำ และคณะ (2566) กล่าวว่า การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42-43 สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าการจัดการความปลอดภัยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามรูปแบบศาสนาของโรงเรียนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แนวทางการจัดการความปลอดภัยประกอบด้วย การปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลอาคารสถานที่, การประชุมร่วมกับเกษตรกรเพื่อแก้ไขปัญหาลมพิษทางอากาศและการคัดแยกขยะ, การอบรมลดอุบัติเหตุพร้อมแจกหมวกนิรภัยแก่นักเรียน, การจัดทำหลักสูตรความปลอดภัย

รอบด้าน, และการจัดทำแนวทางป้องกันโรคติดต่อเพื่อให้ครูและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขอนามัย. [11] สอดคล้องกับแนวคิด ญัฐวัฒน์ ศุภลักษณ์พิทยา (2563, หน้า 8) กล่าวว่า การป้องกัน การปลูกฝังการปราบปราม การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาพบว่าองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการความปลอดภัย ในสถานศึกษาประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ส่วนที่1 ส่วนนำประกอบด้วยแนวคิดและหลักการพื้นฐานของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาและวัตถุประสงค์ของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาส่วนที่ 2 เนื้อหาประกอบด้วยองค์ประกอบหลักของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ปัจจัยนำเข้าได้แก่ 4M(2) กระบวนการดำเนินงานตามระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การป้องกัน มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ ดังนี้ โรงเรียนสำรวจและจัดทำข้อมูลเด็กนักเรียน ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้บริหารโรงเรียน และครู จัดทำแผนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในโรงเรียน 2) การปลูกฝังบุคลากรและเด็กนักเรียน มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ ดังนี้ให้ครูเป็นต้นแบบในการปลูกฝังในสิ่งที่ถูกต้อง และสิ่งที่เป็นความดีในการที่นักเรียนจะได้ปฏิบัติตาม 3) การปราบปราม มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ ดังนี้โรงเรียนปฏิบัติตามมาตรการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครูประจำชั้นดำเนินการในเบื้องต้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และระเบียบของโรงเรียน ในกรณีที่ทราบเรื่อง และรายงานตามลำดับขั้นตอน [12]

5. แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีแนวทางดังนี้

5.1 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้บริหารควรมอบหมายบทบาทให้คณะกรรมการงานความปลอดภัยเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความชัดเจนในการดำเนินงาน คณะกรรมการจะมีบทบาทในการวิเคราะห์ปัญหา ตรวจสอบและประเมินความเสี่ยง รวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์เพื่อจัดทำรายงานสรุปการดำเนินการ รวมถึงการจัดลำดับความเสี่ยงและสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยปรับปรุงและพัฒนามาตรการความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) ได้กล่าวไว้ว่า สถานภาพและบทบาทเป็นหน่วยของระบบ สังคม โดยยอมรับว่าสถานภาพและบทบาทเป็นคุณลักษณะของผู้แสดงในสังคมนั้น ๆ บทบาท คือ การจัดระเบียบ ของแสดง เป็นการสร้างและกำหนดการมีส่วนร่วมของเขาในกระบวนการทำ การกระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นการร่วมความคาดหวังที่เกี่ยวกับตนเองและบุคคลอื่นที่เขามีความสัมพันธ์ด้วยส่วนสภาพ คือ ตำแหน่งของผู้แสดงภายในสถาบัน เป็นตำแหน่งของผู้แสดงภายในระบบ สังคม ซึ่งอาศัยกลไกของสังคมเป็นตัวกำหนด [13] สอดคล้องกับแนวคิด NY Maluleke (2021) กล่าวถึงบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นความสำคัญของการฝึกอบรมผู้อำนวยการในด้านความเป็นผู้นำและทักษะที่จำเป็น เพื่อทำงานร่วมกับทีมงาน ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด การสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการและชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างโรงเรียนที่ปลอดภัย ผู้อำนวยการต้องเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และครู รวมถึงการสนับสนุนครูเพื่อเพิ่มความมั่นใจ ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมการเรียนการสอนและสร้างความไว้วางใจระหว่างครูและนักเรียน โรงเรียนต้องมีแนวทางเดียวกันในการจัดการกับปัญหาความปลอดภัย เช่น การกลั่นแกล้งและความรุนแรง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน [14]

5.2 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการนโยบายความปลอดภัย ได้แก่ ผู้บริหารควรมีการจัดทำเอกสารนโยบายและแผนความปลอดภัยที่ชัดเจน พร้อมมาตรการ 3 ป. จะช่วยให้ทุกคนในสถานศึกษาสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การจัดประชุมและสัมมนา รวมถึงการใช้สื่อสารออนไลน์และ

กิจกรรมรณรงค์จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเสนอแนะจากทุกฝ่าย การอบรมและการสร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การติดตามและประเมินผลมาตรการความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิด Thikryat Jibril Obied Qaralleh (2020) ระบุบทบาทสำคัญของการบริหารโรงเรียนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและดึงดูดสำหรับนักเรียน เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ 2030 ของโรงเรียนรัฐบาล โดยมีบทบาทหลักดังนี้ 1) การวางแผน การจัดองค์การติดตาม และการตรวจสอบ เพื่อบรรลุเป้าหมายด้านความปลอดภัยและความมั่นคง รวมถึงการจัดให้มีบริการการศึกษา การให้คำปรึกษา และบริการด้านสุขภาพจิต 2) การสร้างสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่มีสุขภาพดีและเพิ่มระดับสุขอนามัย 3) การส่งเสริมความปลอดภัยทางปัญญาและกายภาพ โดยการเคารพศักดิ์ศรีของนักเรียน การต่อต้านความคิดที่เป็นพิษและสุดโต่ง และหลีกเลี่ยงความรุนแรง 4) การส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน โดยการสื่อสารกับผู้ปกครองตลอดทั้งปี และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสัมมนา [15] สอดคล้องกับแนวคิด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2564 กล่าวว่า มาตรการเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยมีขอบข่ายความปลอดภัย 4 กลุ่มภัย ได้แก่ 1) ภัยจากความรุนแรง (Violence) เช่น การล่อลวงละเมิดทางเพศ, การทะเลาะวิวาท, การกลั่นแกล้ง 2) ภัยจากอุบัติเหตุ (Accident) เช่น ภัยธรรมชาติ, อุบัติเหตุจากอาคาร, และภัยจากการจัดกิจกรรม 3) ภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) เช่น การคุกคามทางเพศ, การละเลย, และการไม่ได้รับความเป็นธรรม 4) ภัยจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) [16]

5.3 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ ผู้บริหารควรการจัดกิจกรรมเสริมทักษะและการรณรงค์ด้านสุขภาพในสถานศึกษาเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ โดยการสร้างสื่อการเรียนรู้ เช่น คู่มือและวิดีโอสั้น ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและภัยจากการกลั่นแกล้ง ภัยจากยาเสพติด นอกจากนี้ การจัดทำป้ายนิเทศ การอบรมและสัมมนา รวมถึงการสร้างช่องทางสื่อสารจะช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และทักษะด้านความปลอดภัยและสุขภาพในหมู่นักเรียนและบุคลากรได้ความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความสอดคล้องกับแนวคิด Kaiko Mubita et al. (2021) กล่าวว่า นักเรียนทุกวัยต้องการสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ที่ปลอดภัยเพื่อการศึกษาและการพัฒนาที่ดีขึ้น นักเรียนที่รู้สึกไม่ปลอดภัยในโรงเรียนมีผลการเรียนแย่งและมีความเสี่ยงมากขึ้นที่จะเสพยาและกระทำความผิด ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและดีต่อสุขภาพในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียน การจัดการด้านความปลอดภัยและสุขภาพช่วยปรับปรุงผลการเรียน ลดการขาดเรียน และส่งผลดีต่อสุขภาพกายและจิตใจ การเตรียมพร้อมในกรณีฉุกเฉินและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งท้าทายที่ต้องเผชิญ โดยการลงทุนในทรัพยากรและการสร้างการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนและชุมชนจะช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและสุขภาพในสถานศึกษา [17] สอดคล้องกับแนวคิด สอดคล้องกับงานวิจัย อภิรมย์ สินธุ (2565) ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นสถานศึกษาปลอดภัยและอบายมุข โรงเรียนพินายด่างวิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นสถานศึกษาปลอดภัยและอบายมุข ได้แก่ การป้องกัน การค้นหา การรักษาเยียวยา และการเฝ้าระวัง 2) รูปแบบ Par-D ประกอบด้วย 1.วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2. หลักการของรูปแบบ 3. องค์ประกอบ ส่วนหลักของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษาเยียวยา และด้านการ เฝ้าระวัง 4) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า โรงเรียนพินายด่างวิทยาคมมีผลการประเมินการเป็นสถานศึกษา ปลอดภัยและอบายมุข หลังการทดลองใช้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด [18]

5.4 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม ได้แก่ ผู้บริหารควรกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานเคลื่อนที่เร็วเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น การดับเพลิง การซ่อมหนีไฟ และการปฐมพยาบาล พร้อมกับการจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการระงับเหตุให้พร้อมใช้งาน นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรด้านความปลอดภัยและการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ รวมถึงการสร้างช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก จะช่วยเสริมสร้างความรู้และความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง แนวคิดสอดคล้องกับทฤษฎี วรรวัชรบรรณรักษ์ และคณะ 2567, หน้า 44 กล่าวว่า การป้องกันการปลูกฝัง การปราบปราม การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนี้ 1) การป้องกัน มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ ดังนี้โรงเรียนสำรวจและจัดทำข้อมูลเด็กนักเรียน ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้บริหารโรงเรียน และครู จัดทำแผนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในโรงเรียน 2) การปลูกฝังบุคลากรและเด็กนักเรียน มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ ดังนี้ให้ครูเป็นต้นแบบในการปลูกฝังในสิ่งที่ถูกต้อง และสิ่งที่มีความดีในการที่นักเรียนจะได้ปฏิบัติตาม 3) การปราบปราม มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ ดังนี้โรงเรียนปฏิบัติตามมาตรการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครูประจำชั้นดำเนินการในเบื้องต้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และระเบียบของโรงเรียน ในกรณีที่ทราบเรื่อง และรายงานตามลำดับชั้น [19] สอดคล้องกับแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2564, หน้า18-23 กล่าวว่า มาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษามุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา อย่างยั่งยืน โดยเน้นมาตรการที่เข้มงวดในมาตรการ 3 ประการ ดังนี้ 1) การป้องกัน หมายถึง การดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัย ต่อนักเรียน ครู และ บุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา ดังนี้ 1) การประเมินปัจจัยเสี่ยงของสถานศึกษา 2) การกำหนดพื้นที่ความปลอดภัย 3) การจัดทำแผนความปลอดภัยสถานศึกษา 4) การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ของสถานศึกษา 5) การจัดโครงสร้างบริหารจัดการความปลอดภัยสถานศึกษา 6) การจัดโครงสร้างข้อมูลสารสนเทศความปลอดภัยสถานศึกษา 7) การสร้างการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย 8) การจัดระบบของทางการสื่อสารด้านความปลอดภัยสถานศึกษา 9) การจัดระบบคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 10) การประเมินนักเรียนรายบุคคล ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และความต้องการช่วยเหลือ 2. การปลูกฝัง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ จิตสำนึก และเจตคติที่ดี และการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะในการป้องกันภัยให้แก่ นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้ 1) การสร้างจิตสำนึก ความตระหนัก การรับรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัยให้กับตนเองและผู้อื่น 2) การจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย ให้แก่นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง 3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์ และสมรรถนะด้านความปลอดภัยให้แก่ นักเรียน 3. การปราบปราม หมายถึง การดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือ เยียวยา พ้นฟู และดำเนินการ ตามขั้นตอนของกฎหมาย ได้แก่ 1) การจัดการแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษา 2) การช่วยเหลือ เยียวยา พ้นฟู จิตใจบุคคลผู้ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย 3) การดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง [20]

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรมอบหมายบทบาทให้คณะกรรมการงานความปลอดภัยในการวิเคราะห์ปัญหา ประเมินความเสี่ยง และสร้างช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผลช่วยพัฒนามาตรการความปลอดภัยให้ดีขึ้น.

2. นโยบายความปลอดภัย ผู้บริหารควรจัดทำเอกสารนโยบายและแผนความปลอดภัยที่ชัดเจน พร้อมมาตรการ
- 3 ป. การประชุม PDCA และการใช้สื่อออนไลน์จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการติดตามผลความปลอดภัย.
3. สุขภาพอนามัย ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมรณรงค์และสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะด้านสุขภาพและความปลอดภัย เช่น คู่มือและวิดีโอสั้น ๆ การอบรมและช่องทางสื่อสารช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ในนักเรียนและบุคลากร.
4. การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม ผู้บริหารควรฝึกอบรมคณะทำงานเคลื่อนที่เร็วและเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น พร้อมพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมความปลอดภัยเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง.

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ที่พัฒนาเป็นรูปแบบและทดลองใช้ เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. Ministry of Education. Policy and Focus Areas for the Fiscal Year; 2024. Thai.
2. Ministry of Education. Quick Win 7 urgent policy: Promoting safety in educational institutions. Bangkok: Ministry of Education; 2025. Thai.
3. Ministry of Education. Manual for school safety operations. Bangkok: Ministry of Education; 2025. Thai.
4. The Office of the Basic Education Commission Subject: Policies and Key Focus Areas of the Office of the Basic Education Commission for the Fiscal Year; 2023. Thai.
5. Yukl A. Gray. Leadership in Organization. New York: Prentice-Hill; 1981.
6. Mueangman T, et al. Development of Safety Management System in Educational Institutions under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1. Journal of Roi Kaensarn Academi 2023; 8(11): 251-265. Thai.
7. Leiklang S. Safety Administration in Educational Institutions, Affiliated to the Regional Office, Nakhon Ratchasima Secondary Education. Interdisciplinary Journal of Research and Academia. 2023; 3(1): 465-474. Thai.
8. Aunsatanon K. The Security Administration in Schools under the Jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2. Walailak Journal of Social Science. 2020; 10(2): 1-14. Thai.
9. Janrit T. Participatory Management Model for Enhancing Safety in Schools under the Secondary Education Service Area Office. Master's Thesis, Faculty of Education, Naresuan University; 2024. Thai.

10. Wongseu B, Khao-un S, Sornkhaw S. Management of Safe Schools and Good Health in Secondary Schools in the Lower Northern Region. *Journal of Academic Research*. 2024; 7(1): 247-261. Thai.
11. Thawinkham S, Tongmee S. Safety Management in Schools: Network Groups 42-43, Nong Chok District Office, Bangkok Metropolitan Administration. *Journal of Public and Private Sector Management* 2023; 5(2): 209-222.
12. Vorawatbavornchai T. The Development Model Of School Safety Management: Bangkok Primary Educational Service Area Office Santapol College Academic Journal 2024; 10(1). Thai.
13. Parsons T. Toward a general theory of action [internet]. 1951 Harvard University. Available from: <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674863507>
14. Maluleke NY. The role of principals in creating safe environments in secondary schools. [Master of Education in Education Management and Leadership]. South Africa: the North-West University; 2021.
15. Jibril Obied Qaralleh T. Role of School Administration in Providing an Attractive and Safe School Environment to Students under Vision 2030. Prince Sattam bin Abdulaziz University; 2020.
16. Office of the Basic Education Commission. School Safety Operations Manual. Bangkok: Office of The Basic Education Commission; 2021.Thai.
17. Mubita K. An assessment of the Provision, Quality and Adequacy of Welfare Facilities in Selected Schools of Lusaka. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*. 2021; 5(6).
18. Sinchum A. Development of a Participatory Management Model for Establishing a Drug-Free and Vice-Free School: A Case Study of Phimai Damrong Witthayakhom School. *Journal of the Association for the Development of Educational Administration Profession of Thailand (APDET)* 2022; 4(4): 1-14.Thai
19. Worawatcharabowornchai T. Development of a Safety Management Model in Schools under the Bangkok Primary Educational Service Area Office. *Santapol College Academic Journal*, and the 2024; 10(1): 37-48. Thai
20. Trat Primary Educational Service Area Office.School Safety Operations Manual. Trat: Office of the Basic Education Commission. 2021; 18-23. Thai.